

Területi Statisztika

Közzététel: 2025. március 28.

A tanulmány címe:

A lengyelországi fejlesztési stratégiák területi dimenziói, kitekintéssel a funkcionális térségekre

Szerző:

Szabó Tamás

<https://doi.org/10.15196/TS650202>

Az alábbi feltételek érvényesek minden, a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) Területi Statisztika c. folyóiratában (a továbbiakban: Folyóirat) megjelenő tanulmányra. Felhasználó a tanulmány, vagy annak részei felhasználásával egyidejűleg tudomásul veszi a jelen dokumentumban foglalt felhasználási feltételeket, és azokat magára nézve kötelezőnek fogadja el. Tudomásul veszi, hogy a jelen feltételek megszegéséből eredő valamennyi kárért felelősséggel tartozik.

- 1) A jogszabályi tartalom kivételével a tanulmányok a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szerint szerzői műnek minősülnek. A szerzői jog jogosultja a KSH.
- 2) A KSH földrajzi és időbeli korlátozás nélküli, nem kizárólagos, nem átadható, térítésmentes felhasználási jogot biztosít a Felhasználó részére a tanulmány vonatkozásában.
- 3) A felhasználási jog keretében a Felhasználó jogosult a tanulmány:
  - a) oktatási és kutatási célú felhasználására (nyilvánosságra hozatalára és továbbítására a 4. pontban foglalt kivétellel) a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
  - b) tartalmáról összefoglaló készítésére az írott és az elektronikus médiában a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
  - c) részletének idézésére – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző(k) megnevezésével.
- 4) A Felhasználó nem jogosult a tanulmány továbbértékesítésére, haszonszerzési célú felhasználására. Ez a korlátozás nem érinti a tanulmány felhasználásával előállított, de az Sztj. szerint önálló szerzői műnek minősülő mű ilyen célú felhasználását.
- 5) A tanulmány átdolgozása, újra publikálása tilos.
- 6) A 3. a)–c.) pontban foglaltak alapján a Folyóiratot és a szerző(ke)t az alábbiak szerint kell feltüntetni:

„Forrás: Területi Statisztika c. folyóirat 65. évfolyam 2. számában megjelent, Szabó Tamás által írt, A lengyelországi fejlesztési stratégiák területi dimenziói, kitekintéssel a funkcionális térségekre c. tanulmány”

- 7) A Folyóiratban megjelenő tanulmányok kutatói véleményeket tükröznek, amelyek nem esnek szükségszerűen egybe a KSH, vagy a szerzők által képviselt intézmények hivatalos álláspontjával.

A lengyelországi fejlesztési stratégiák területi dimenziói, kitekintéssel a funkcionális térségekre

Territorial dimensions of development strategies in Poland, with a view to functional areas

Szabó, Tamás

Eötvös Loránd Tudományegyetem
TTK RTT,
Földtudományi Doktori Iskola
E-mail: n.szabotamas@gmail.com

A tanulmány célja a hatályos lengyelországi stratégiai fejlesztési dokumentumokban lehatárolt beavatkozási területek vizsgálata, kitekintéssel a funkcionális térségek szerepére. A stratégiai beavatkozási területeket nemzeti és vajdasági szinten is meghatározzák, amihez számos különböző módszertant alkalmaznak. A többféle megközelítés eredményeként több mint száz stratégiai beavatkozási területet határoltak le Lengyelország-szerte, melyek eltérő jellemzőkkel rendelkeznek. A tanulmány kitér a stratégiai beavatkozási területek típusaira, az ezek lehatárolására alkalmazott módszertanokra, a stratégiai beavatkozási területeken belül a funkcionális térségek szerepére, valamint az ezekhez kapcsolódó szabályozási és közigazgatási szempontokra.

Kulcsszavak:

Lengyelország,
lengyel vajdaságok,
fejlesztési stratégia,
stratégiai beavatkozási terület,
funkcionális térség

The aim of the study is to examine the areas of intervention identified in the Polish strategic development documents for the period 2021 and 2030, with an outlook on the role of functional areas. Strategic intervention areas are defined at national and Voivodship level, using a variety of methodologies. As a result of these different approaches, more than hundred strategic intervention areas with different characteristics have been identified across the country. The study covers the types of strategic intervention areas, the methodologies used to delimit them, the role of functional areas within strategic intervention areas, and the regulatory and administrative aspects related to them.

Keywords:

Poland,
Polish voivodships,
development strategy,
strategic intervention areas,
functional areas

Beküldve: 2024. augusztus 29.

Elfogadva: 2024. november 7.

Bevezetés

Az 1999. január 1-jén életbe lépett közigazgatási reform alapjaiban változtatta meg Lengyelország területi rendszerét. Az addig kétszintű (községi és vajdasági) helyett háromszintű (községi, járási és vajdasági) közigazgatási beosztást vezettek be [7]. A reform során a vajdaságok rendszerét is átalakították, és a vajdaságok számát az 1975 és 1998 közötti 49-ről 16-ra csökkentették. Ezek a módosítások jelentős változásokkal jártak a települések életében: egyrészt számos város elveszítette közigazgatási funkcióját, ugyanis a továbbiakban már nem voltak vajdasági központok, másrészt az újonnan létrehozott vajdaságok központjai megerősítették versenyhelyzetüket, ami a népesség, valamint a gazdasági javak és tevékenységek koncentrációját is magával hozta.

A közigazgatási reform által hátrányosan érintett, funkciójukat veszítő városokon túl, számos vidéki térség is kedvezőtlen társadalmi-gazdasági folyamatokkal és válságjelenségekkel küzd. Ez megmutatkozik többek között a fokozódó metropolizálódási folyamatokban, és az ezek nyomán erősödő nagyvárosi központok és a vidéki területek között növekvő egyenlőtlenségekben, valamint a Lengyelországra is jellemző, történelmi okokra is visszavehető kelet-nyugati fejlettségi megosztottságban is.

A nagyvárosok és azok vonzáskörzetei, a kevésbé fejlett vidéki térségek és a vajdasági szinten értelmezhető elmaradott régiók is megjelennek az országos, valamint a vajdasági fejlesztési stratégiák területi dimenzióiban. A tanulmány kísérletet tesz az ezen dimenziók mentén kijelölt beavatkozási területek összegzésére, típusaik és lehatárolási módszereik vizsgálatára, valamint ezen térségeken belül a funkcionális területek szerepének elemzésére is.

A területi szintek szerepe

Lengyelország jelenlegi közigazgatási felosztását – mint említettük – 1999-ben vezették be, amikor is az ország területét vajdaságokra (lengyelül: województwo), járásokra (powiat) és községekre (gmina) osztották. Ez a felosztás váltotta az 1975 óta érvényben lévő kétszintű, azaz vajdaságokból és községekből álló rendszert. A területegységek 1999-ben meghatározott száma és határai többször módosultak az elmúlt évtizedekben, a 2024. január 1-jei jellemzőik az 1. táblázatban találhatóak. Az említett három területi szint szerepe kettős, mert mind a községek, mind a járások, mind pedig a vajdaságok önálló önkormányzatokkal rendelkeznek.

A lengyelországi fejlesztéspolitika gyakorlatában további területi szintek és kategóriák is megtalálhatók, ezek egyrészt a közigazgatási felosztáson belül, másrészt a közigazgatási szinteket kiegészítendő vannak jelen. A települések nem egyeznek meg az ún. községekkel (melyek a Local Administrative Units [LAU] statisztikai szintnek felelnek meg), ugyanis egy községhez több település is tartozhat. A községeket – kizárólag közigazgatási kritériumokon alapuló formális felosztás alapján – három kategóriába sorolják, ezek a városi, a városi-rurális és a rurális községek. Az adott kategóriába sorolás attól függ, hogy a községet milyen jogállású települések alkotják.

A városi-rurális szempontú különbségtevés azért is lényeges, mert fontos eleme a vajdasági stratégiákban megjelenő területi dimenzióknak.

A közigazgatási beosztás községek feletti szintje a járási, melyet összesen 380 terület egység alkot, ezek közül 66 járási szintű város (miast na prawach powiatu). A járások csoportjai alkotják a kistérségeket vagy másnéven statisztikai alrégiókat (podregiony), melyek a statisztikai célú területi egységek nomenklatúrája (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – NUTS) 3 szintjének felelnek Lengyelországban, és amelyek szerepelnek a vajdasági fejlesztési stratégiák területi dimenzióiban [3]. Ezután következnek a NUTS 2 szintet alkotó vajdaságok, melyekből jelenleg 16 lefedi az ország egészét. NUTS 2 szintű statisztikai régióból azonban összesen 17 található az országban, mivel a fővárost is magában foglaló Mazóviai vajdaságot két NUTS 2 szintű régióra osztják, kiemelve a fővárost és az azt körülvevő 59 településből álló kerületet (Warszawski stołeczny). Amellett, hogy a legnagyobb közigazgatási egységeket jelentik, a vajdaságok szintén saját önkormányzattal rendelkeznek, élükön a vajdasági gyűléssel (sejmik). A vajdaságokat besorolták a makrorégiók (makroregiony) egyikébe, amely a NUTS 1 statisztikai szintnek felel meg. A makrorégiók mellett megkülönböztetik az ún. szuprarégiókat (ponadregionalnych) is: ezen terület egységekből összesen 4 darabot határoztak meg, azonban két vajdaságot egyetlen ilyen régióba sem soroltak be. A törvényi keretek alapján a szuprarégiókat alkotó vajdaságokat nemcsak a földrajzi közelségük, hanem a közös célok és fejlesztési kihívások is összekapcsolják. Ezen célok eléréséhez és a kihívások teljesítéséhez is stratégiákat dolgoztak ki az egyes régiókra vonatkozóan. A szupraregionális stratégiák nem részei a jelen elemzésnek, azonban ezek a terület egységek szintén megjelennek a vajdasági tervek beavatkozási dimenzióiban (Horváth 2015, Szamel et al. 2012, [5]).

1. táblázat

Lengyelországi területi szintek, 2024. január 1.

The Polish territorial levels, January 1, 2024.

Területi szint	Terület egységek megnevezése		Terület egységek száma, darab	NUTS-besorolás
	magyar	lengyel		
Szupraregionális	szuprarégió	ponadregionalnych	4	–
Makroregionális	makrorégió	makroregiony	7	NUTS 1
Vajdasági	vajdaság	województwo	16	NUTS 2
Kistérségi	kistérség	podregiony	73	NUTS 3
Szubregionális	szubrégión	subregion	na.	–
Járási	járás	powiat	314	–
	járás szintű városok	miast na prawach powiatu	66	–
Községi	községek	gmina	2 477	LAU
	városi	miejskie	302	–
	városi-rurális	miejsko-wiejskich	711	–
	rurális	wiejskie	1464	–

Forrás: saját szerkesztés a lengyel Központi Statisztikai Hivatal (Główny Urząd Statystyczny) adatai alapján.

Törvényi, intézményi és stratégiai háttér

A lengyelországi fejlesztéspolitika törvényi keretrendszerét a 2006-ban elfogadott, majd azóta többször módosított, a fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] határozza meg. A törvény értelmében a lengyelországi területpolitika vegyes végrehajtási rendszerben működik, azaz a fejlesztéspolitikáért országos szinten a kormány (a Minisztertanács), regionális szinten a vajdaságok (és azok törvényhozó és végrehajtó szervei), helyi szinten pedig a járások és a községek (valamint azok önkormányzatai) felelnek (Szabó–Szabó 2023).

A kormány hagyja jóvá a regionális politika fejlesztési célkitűzéseit és azok megvalósításának módját, fogadja el az országos fejlesztési koncepciókat, valamint a végrehajtáshoz szükséges eszközöket is. A kormányon belül a regionális fejlesztésért felelős miniszter tölt be vezető szerepet a területpolitika alakításában, amely többek között kiterjed az állami költségvetésből, az európai uniós (EU-s) és más külföldi forrásokból társfinanszírozott fejlesztési stratégiák előkészítésére és koordinálásra is. Regionális szinten a vajdasági önkormányzatoknak véleményezési joga van az országos szinten meghatározott, de a vajdaságokra vonatkozó fejlesztéspolitikai célkitűzésekkel kapcsolatban. A vajdaságok alakítják a regionális szintű területpolitikát, amelynek keretében elfogadják a vajdasági fejlesztési stratégiai dokumentumokat, összhangban az országos szintű célkitűzésekkel és stratégiákkal. Felügyelik a regionális politika folyamatainak menetét, elemzik és azonosítják a különböző típusú területek helyzetét (beleértve az ún. stratégiai beavatkozási területeket [obszarów strategicznej interwencji – OSI]), fejlődési pályáit és lehetőségeit, valamint nyomon követik a korábbi fejlesztési beavatkozások hatékonyságát és eredményességét ([4], Mezei–Schmidt 2013).

A járási és a községi önkormányzatok elsősorban az alapvető közfeladatok ellátásáért felelnek, emellett konzultációk formájában vehetnek részt az országos és a vajdasági szinten meghatározott fejlesztési célok kialakításában ([4], Mezei–Schmidt 2013).

A különböző döntéshozatali és végrehajtási szintek közötti együttműködés egyik legfontosabb eszköze a kormány és az egyes vajdasági önkormányzatok között létrejött tervszerződéses rendszere. Ezen megállapodások egyrészt a vajdasági operatív programokra allokált forrásokat, másrészt a vajdaság szempontjából különösen fontos, prioritással rendelkező vállalásokat tartalmazzák. A tervszerződésben foglalt megállapodások jelentős hatással vannak az adott vajdaság regionális operatív programjának keretösszegére és az abban meghatározott fejlesztési irányokra. Jelen elemzés szempontjából kiemelten fontos, hogy az adott tervszerződés hatálya nem lépi túl a vajdasági határokat, emellett az abban foglaltaknak figyelembe kell venniük az országos szinten és a vajdasági stratégiai fejlesztési tervekben lehatárolt OSI-k egyedi igényeit [4].

A fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] alapján a területpolitikát egyrészt a törvényben megfogalmazott célok és az azok elérését szolgáló operatív programok, másrészt az országos és a vajdasági fejlesztési stratégiák, ágazati stratégiák és

egyéb végrehajtási tervek mentén hajtják végre. A fejlesztési stratégiák fontos eleme a 2019-ben elfogadott, Lengyelország regionális politikájának alapküldetését jelentő Nemzeti Regionális Fejlesztési Stratégia (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – KSRR) 2030, ami meghatározza a 2030-ig szóló lengyelországi területfejlesztési elveket, irányvonalakat, célkitűzéseket, a szakpolitika végrehajtási rendszerét és annak pénzügyi keretét ([4], Szabó–Igari 2023, Szabó–Szabó 2023).

A fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] jogalapot biztosít arra, hogy az egyes vajdaságok kidolgozzák a saját régiójuk stratégiai fejlesztési tervét. Hasonlóan a KSRR-hez, az aktuális vajdasági szintű stratégiákat a megelőző 5 évben fogadták el, és 2030-ig tartalmazzák az adott területegységre vonatkozó fejlesztési irányvonalakat és kapcsolódó célokat. Fontos megjegyezni, hogy a fejlesztési stratégiák nem azonosak a területfejlesztési tervekkel. Utóbbiak nem részei jelen tanulmánynak, azonban a tervekben foglalt cselekvési irányvonalak, területi lehatárolások stb. megjelennek a fejlesztési stratégiákban is. A fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] rendelkezik arról is, hogy a vajdasági fejlesztési stratégiáknak és a vajdasági területfejlesztési terveknek összhangban kell lenniük a nemzeti szintű stratégiával [4].

Nemzeti szintű stratégiai beavatkozási területek (OSI)

Lengyelországban a 2010-es években folytatott regionális politika – a polarizációs-diffúziós modellnek megfelelően – a fejlesztést elsősorban a nagyobb várostérségekre, agglomerációkra összpontosította, azt feltételezve, hogy a fejlesztési impulzusok a vajdasági központokból a kevésbé fejlett környező területekre áramlanak. A KSRR szerint azonban ez a megközelítés nem volt megfelelően hatékony, és ezzel hozzájárult a vajdaságok közötti, valamint a vajdaságokon belüli egyenlőtlenségek elmélyüléséhez. A tartósan fennálló egyenlőtlenségek többek között a helyi munkaerőpiacok kiegyensúlyozatlan keresletének és kínálatának, a beruházások helyszínére vonatkozó döntéseknek, az infrastrukturális ellátottságnak és a közlekedési elérhetőség eltérő szintjének is következményei. A fejlesztési impulzusok megfelelő terjedése érdekében támogató eszközöket és mechanizmusokat igyekeznek alkalmazni. Ennek értelmében a területpolitika az integrált beavatkozásokat ösztönzi, melyek kihasználják az egyes területek helyi erőforrásait és lehetőségeit. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a támogatásokat elsősorban az alkalmazkodási és szerkezetátalakítási nehézségekkel küzdő területekre igyekeznek irányítani mind vajdasági, mind pedig helyi szinten, amellyel, hogy a növekedési pólusok (leginkább várostérségek) szerepe is jelentős marad. A KSRR célrendszerének első számú célkitűzése „az ország fejlődésének fokozottabb kohéziója társadalmi, gazdasági, környezeti és területi dimenziókban”. Ennek eszközeként a különböző területi szinteken tipizálnak vagy jelölnek ki területegységeket megadott módszertanok és szempontok alapján, így lehatárolva az OSI-kat. A fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] is rendelkezik ezen területegységekről, az abban szereplő fogalom szerint az OSI-k „a fejlesztési stratégiá(k)ban meghatározott, már

korábban azonosított vagy potenciális funkcionális kapcsolatokkal rendelkező, illetve a fejlődés akadályait vagy fenntartható, aktiválható fejlődési lehetőségeket meghatározó sajátos társadalmi, gazdasági vagy területi feltételekkel rendelkező területek”. A jogszabály emellett kitér arra is, hogy ezen területegységekre „olyan beavatkozások irányulnak, amelyek különböző forrásokból finanszírozott, különösen gazdasági, infrastrukturális vagy humánerőforrás-fejlesztéseket, illetve szabályozási megoldásokat kombinálnak”.

A törvényben foglalt keretek alapján nemzeti szinten, azaz a KSRR-ben négy OSI-t határoztak meg, ezek a következők:

- társadalmi-gazdasági funkcióikat veszítő középvárosok (miasta średnie trzące funkcje społeczno-gospodarcze),
- tartós marginalizáció által fenyegetett területek (obszary zagrożone trwałą marginalizacją),
- Szilézia vajdaság (Śląsk),
- Kelet-Lengyelország (wschodnia Polska).

A társadalmi-gazdasági funkciókat veszítő középvárosok közé nem csak a már korábban említett közigazgatási funkciókat veszítő települések tartoznak. Ebben a városkategóriában kiemelkedő mértékű az elvándorlás (különösen a képzett, aktív korú lakosság körében) jellemzően a nagyvárosi térségekbe; a lakosság elöregedése, ennek következtében a különböző szolgáltatások iránti igény megváltozása; a kedvezőtlen munkaerőpiaci folyamatok végbemenetele; a helyi ipari tevékenységek hanyatlása. Szintén jellemző probléma a „nem kielégítő területi elérhetőség”, beleértve a más városokkal és funkcionális területekkel való elégtelen közlekedési kapcsolatokat. A KSRR szerint az érintett önkormányzatok a felsorolt válságjelenségekkel összefüggésben jelentős gazdasági és pénzügyi nehézségekkel küzdenek, melyek tovább rontják a települések életszínvonalát [4].

A tartós marginalizáció által fenyegetett területek (1. ábra) jelentős részben olyan vidéki községek, melyek távol helyezkednek el a vajdasági központoktól. Főként Kelet- és részben Közép-Lengyelországban található, ahol a lassabb ütemben végbement iparosodás miatt kevésbé fejlett a városhálózat és mérsékeltbbek az urbanizációs folyamatok, mint az ország nyugati és részben déli területein (ezt a problémát Dziewoński–Korcelli [1981] nyomán „hiányos urbanizációnak” is nevezik). Egyes területeken a városi térségekből a falvakba történő kivándorlást ösztönző politikára is szükség van ahhoz, hogy megakadályozzák számos vidéki település teljes elnéptelenedését ([9], Śleszyński 2016).

1. ábra

A tartós marginalizáció által fenyegetett lengyelországi területek a KSRR alapján a 2021–2027-es időszakra vonatkozóan

Polish areas threatened by permanent marginalisation based on the KSRR for the period 2021–2027

- Tartós marginalizáció által fenyegetett területek (községek)
- Többi terület
- Vajdaságghatár

Forrás: Śleszyński (2019) alapján saját szerkesztés.

Mind a társadalmi-gazdasági funkciókat veszítő középvárosokat, mind pedig a tartós marginalizáció által fenyegetett területeket társadalmi és gazdasági jellemzőket egyaránt magukban foglaló indikátorrendszerek alapján határolják le (a módszertanok részleteit lásd [4], Śleszyński 2017, 2019 és Szabó–Szabó 2023). A két OSI-kategóriának és az ezek által lefedett településeknek több szempontból is fontos a szerepük.

A beavatkozási területeknek meg kell jelenniük egyrészt az egyéb nemzeti szintű stratégiákban, másrészt a vajdasági szintű OSI-k lehatárolásában is. Ezek mellett a 2021–2027-es programozási időszakra vonatkozó vajdasági szintű operatív programok által allokált fejlesztési források felhasználásánál is figyelembe kell venni az adott vajdaság területén található funkciókat veszítő városokat és marginalizációval fenyegetett területeket ([4], Szabó–Szabó 2023).

Az említett két OSI községi (városi) területi szinten értelmezendő (bár a tartós marginalizáció által fenyegetett területek lehatárolására szolgáló adatokat járási és vajdasági szinten is aggregálják, elemzik), azonban a KSRR vajdasági szinten is meghatároz OSI-kat. Kelet-Lengyelországot és Sziléziát sajátos jellemzőkkel rendelkező, kedvezőtlen helyzetük miatt jelölték meg beavatkozási területekként, azaz míg az első két térségtípus esetén egy kidolgozott szempontrendszert jelentő, társadalmi-gazdasági fejlettségen alapuló tipizálással, addig az érintett vajdaságok előzetesen, speciális helyzetük miatt kapták meg az OSI-státust (Szabó–Igari 2023).

Szilézia és Kelet-Lengyelország OSI-státusát egyaránt a kedvezőtlen gazdasági, társadalmi és az ezekhez kapcsolódó környezeti jellemzőkkel indokolják. Szilézia annak ellenére lett önálló nemzeti szintű OSI, hogy a KSRR is az egyik legerősebb gazdasággal rendelkező vajdaságként hivatkozik rá. A régió esetében az OSI-megjelölés oka, hogy az elmúlt években más vajdaságokhoz képest gazdasági növekedésének üteme gyengült, ami elsősorban a bányá- és acélipartól való függésével magyarázható. A KSRR alapján a társadalmi és gazdasági szempontok mellett környezeti tényezők is indokolják Szilézia OSI-státusát: a bányá- és acélipar természetre és környezetre gyakorolt romboló hatása, a posztindusztriális területek revitalizációjának szükségessége, a magas hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek alacsony szintje, a lakásállomány fejlesztésének igénye ([4], Szabó–Szabó 2023).

Kelet-Lengyelország esetében összesen öt vajdaságból álló szuprarégió¹ alkotja az OSI-t, melyek a következők: Varmia-mazúriai, Podlasiei, Lublini, Szentkereszt és Kárpátaljai (2. ábra).

¹ A különböző források nem egységesen alkalmazzák Kelet-Lengyelország esetében a szuprarégió és a makrorégió megnevezést. A lengyelországi Központi Statisztikai Hivatal (Główny Urząd Statystyczny – GUS) besorolása szerint a térség a szuprarégiók csoportjába tartozik, így az elemzésben is ezt a megnevezést alkalmazzuk.

2. ábra

A Kelet-Lengyelország szuprarégió vajdaságai és a Szilézia vajdaság
Voivodeships of the Supraregion of Eastern Poland and Voivodeship of Silesia

Forrás: saját szerkesztés a [4] alapján.

Az említett vajdaságok az alapvető gazdasági szempontok alapján a legrosszabb helyzetben lévők közé tartoznak: 2022-ben a szuprarégió részesedése az országos bruttó hazai termékből (gross domestic product – GDP) összesen 14,6% volt, miközben az ország népességének több mint 20%-a él ezekben a régiókban (2. táblázat). Az egy főre vetített GDP tekintetében még kedvezőtlenebb a helyzet, az országos átlaghoz viszonyítva a kelet-lengyelországi vajdaságok sorrendben az utolsó öt helyet foglalják el. A gazdaságiak mellett a demográfiai problémák is kiemelten érintik ezen területegységeket: 2000 és 2019 között évente átlagosan 14 ezer fővel csökkent Kelet-Lengyelország népessége az elvándorlás és a természetes fogyás következtében [4].

Nehézséget jelentenek a térségben a közlekedési infrastrukturális hiányosságok is (például az autópályák elérhetősége, a vasúthálózat hiányosságai), a vállalkozói ökoszisztéma fejletlensége (a piac mérete, a vállalkozások száma, tudásbázis stb.), a magánberuházások alacsony szintje, valamint a munkaerőpiaci kihívások is (Szabó–Szabó 2023, [4], [1]).

A szuprarégió fejlesztésének érdekében az előző programozási időszakhoz hasonlóan a 2021–2027-es időszakban is külön operatív programmal rendelkezik a terület [1].²

2. táblázat

A lengyelországi vajdaságok gazdaságára, infrastrukturális ellátottságára és népességére vonatkozó adatok, 2022

Data on the economy, infrastructural provision and population of the Voivodeships in Poland, 2022

Vajdaságok	GDP ^{a)}		Ipar	Útsűrűség	Népesség
	a vajdaság részesedése az országos GDP-ből, %	egy főre jutó GDP aránya az országoshoz képest (Lengyelország = 100,0%)	a vajdaság részesedése az országos ipari termelésből (Lengyelország = 100,0%)	száz négyzetkilométerre jutó közúthálózat hossza, kilométer	ezer fő
Mazóviai	22,7	156,5	23,4	115,6	5 510,6
Łódzi	6,0	95,5	5,6	118,3	2 378,5
Sziléziai	12,0	103,4	14,7	177,6	4 346,7
Kis-lengyelországi	8,2	91,0	7,0	176,0	3 429,0
Szentkereszt	2,3	72,8	1,9	126,5	1 178,2
Kárpátaljai	3,8	69,8	3,5	100,6	2 079,1
Podlasiei	2,2	72,9	2,0	72,8	1 143,4
Lublina	3,7	68,7	2,6	95,3	2 024,6
Nagy-lengyelországi	9,9	107,0	10,8	105,4	3 493,6
Lubusi	2,1	81,4	2,3	64,2	980,0
Nyugat-pomerániai	3,7	83,8	3,0	62,3	1 640,6
Alsó-sziléziai	8,4	110,3	9,3	107,9	2 888,0
Opolei vajdaság	2,0	81,5	2,0	92,4	942,4
Kujávia-pomerániai	4,4	81,7	4,1	111,4	2 006,9
Pomerániai	6,0	96,7	5,8	83,5	2 358,3
Varmia-mazúriai	2,6	70,8	2,0	60,4	1 366,4
Lengyelország	100,0	100,0	100,0	101,5	37 766,3

a) 2021. évi adat

Forrás: saját szerkesztés a [2] adatai alapján.

Vajdasági szintű stratégiai beavatkozási területek (OSI)

A stratégiai beavatkozási területek lehatárolása

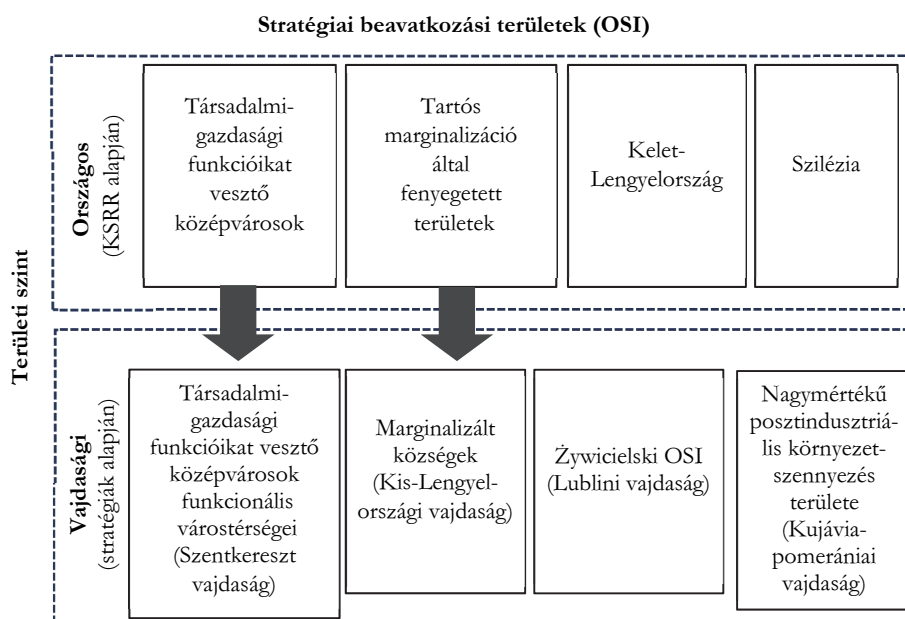
Ahogy korábban említettük, a nemzeti szintű fejlesztési stratégia (KSRR) mellett, a vajdaságok saját hatáskörben szintén megalkották a fejlesztési stratégiai dokumentumaikat, ezekben pedig meghatározták a regionális szintű OSI-kat. A vajdasági OSI-k egy részét

² A Kelet-Lengyelország operatív program területi hatálya a 2. ábrán kiemelt öt vajdaságon túl a Mazóviai vajdaság bizonyos részeire is kiterjed [1].

az országosra építve határolták le, azaz míg a társadalmi-gazdasági funkcióikat veszítő középvárosok és a tartós marginalizáció által fenyegetett területek alapulvételével, addig számos regionális OSI-t ezektől függetlenül határoztak meg (3. ábra).

3. ábra

**Az országos és a vajdasági szinten lehatárolt
stratégiai beavatkozási területek kapcsolata Lengyelországban**
The relationship between the strategic intervention areas delineated
at the national and voivodeship levels in Poland

Az egyes vajdaságok eltérő módon veszik figyelembe az országosan lehatárolt vajdasági OSI-kat: egy részük ezeken túl határolta le a sajátjait, azonban akadtak olyanok is, melyek a KSRR-ben meghatározott területekre alapoztak. Utóbbira példák többek között a következők:

- a társadalmi-gazdasági funkcióikat veszítő középvárosok funkcionális várostérségeinek OSI-ja (Szentkereszt vajdaság): a KSRR-ben lehatárolt városok körüli funkcionális várostérségek jelentik az egyik OSI-t;
- marginalizált községek OSI-ja (Kis-Lengyelországi vajdaság): az országos szinten figyelembe vett társadalmi és gazdasági szempontokat kiegészítették környezeti szempontokkal is;
- társadalmi-gazdasági funkciókat veszítő községek OSI-ja (Sziléziai vajdaság): a KSRR által alkalmazott módszertanhoz képest nemcsak a városokat (városi községeket), hanem a rurális községeket is ebbe a kategóriába sorolták;

- tartós marginalizáció által fenyegetett területek OSI-ja (Łódzi vajdaság): a vajdasági stratégiában további hét községet ebbe a kategóriába sorolnak az országos szintű lehatároláshoz képest.

Természetesen számos olyan OSI is fellelhető a vajdasági stratégiákban, melyek függetlenek a nemzeti szinten lehatárolt OSI-któl. A vajdaságok szabadon dönthettek a régiós szinten alkalmazott lehatárolás módszertanáról, melynek következtében változatos megközelítéseket alkalmaztak. Ahogy a KSRR esetében is megmutatkozott, az egyes OSI-knál eltérő módszertant használtak, így egy-egy vajdaság esetében is többféle módszertant vettek igénybe. A főbb, visszatérő lehatárolási módszerek a következők voltak:

- előzetesen kidolgozott indikátorrendszer alapján történő lehatárolás (Kis-lengyelországi vajdaság): három indikátorcsoport együttes alkalmazása (funkcionális indikátorok: például ingázás; társadalmi-gazdasági indikátorok: például ezer főre jutó vállalkozások száma; és ún. morfológiai indikátorok: például lakássűrűség);
- társadalmi, gazdasági vagy környezeti jellemzőkön alapuló tipizálás (Pomerániai vajdaság): megkülönböztetik a különleges természeti, kulturális és táji értékekkel rendelkező funkcionális, valamint a javakhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés legalacsonyabb szintjével rendelkező funkcionális területek OSI-kategóriáit is;
- különleges helyzetük és speciális jellemzőik miatt területegységek előzetes kijelölése (Nyugat-Pomerániai vajdaság): tengerparti övezet funkcionális területének OSI-ja és a különleges integrációs övezet funkcionális területének OSI-ja (utóbbi jellemzően vidéki, kevésbé fejlett községeket foglal magában);
- különböző modellek vagy szempontrendszerek alkalmazása: „funkcionális és térszerkezeti modell” a Lublini vajdaságban, vagy a „tematikus és funkcionális megközelítés” a Sziléziai vajdaságban.

A felsorolt módszerek alapján is megállapítható, hogy alapvetően a top-down megközelítést alkalmazták a vajdaságok, azaz az önkormányzatok központilag határozzák meg az OSI-k területeit, valamint ezek lehatárolási szempontjait. Akadnak azonban olyan példák is, melyek bevonták a döntéshozatali folyamatba az érintett községi és járási önkormányzatokat is. A Szentkereszt vajdaságban például az OSI-k határainak kijelölését megelőzően egyeztettek az önkormányzatok képviselőivel, emellett a végleges határok meghatározásáról két hónapos nyilvános konzultációt is folytattak, melynek eredményeit szintén figyelembe vették. Azonban hiába vannak ellenpéldák, összességében a bottom-up szempontokat egyelőre ritkábban alkalmazták a módszertanban.

Fontos megjegyezni, hogy több vajdaság stratégiájában (például Nagy-lengyelországi) megemlítették, hogy az országos és a vajdasági lehatárolású OSI-kat egyenrangúnak vették, azaz a fejlesztési beavatkozások végrehajtása során nem részesítették előnyben a KSRR-ben kijelölt területegységeket.

A stratégiai beavatkozási területek típusai

A 16 vajdaság összesen több mint száz darab OSI-t határozott meg a különböző mód-szertanok alapján. Az ismertettek értelmében ezek a területek jelenthetnek egy-egy várost, de olykor a vajdaság több pontján elhelyezkedő, térben nem összefüggő területegységeket is.

Az OSI-knak számos olyan típusa akad, amely valamely formában több vajdaságban is megjelenik (például a funkcionális térségek, a mezőgazdasági területek vagy a környezetvédelmi szempontok alapján lehatárolt térségek). A 3. táblázat a főbb OSI-típusokat – azaz nem az egyes OSI-kat – foglalja össze különböző szempontok alapján csoportosítva. A táblázatban azok az attribútumok szerepelnek, melyek leg-
alább egy OSI esetében előfordulnak, egy OSI pedig több típusba is tartozhat. A funkcionális térségek kiemelt szereppel rendelkeznek, ezért ezeket a következő fejezetben részletesebben is elemezzük.

A területegységek szempontjából a legtöbb OSI valamilyen várostömörülést (agglomerációt, metropolisz térséget) foglal magában. A funkcionális várostérségekkel együtt tekintve kijelenthető, hogy a városok és vonzáskörzeteik a leggyakoribb OSI-típusként jelennek meg a vajdasági stratégiákban.

Mivel a lengyel közigazgatás alapegységei az ún. községek, ezeknek pedig városi és rurális formáját is megkülönböztetik, így az ezek mentén történő különbségtétel az OSI-k között is megjelenik. A rurális községekre épülő OSI-k többségben vannak a városi községekre épülőkkel szemben, mely némileg ellensúlyozza a várostérségek kiemelt szerepét. Jól szemlélteti azonban a városokra alapozott kiemelt számú OSI, hogy a lengyel területfejlesztés a polarizációs-diffúziós modellnek megfelelően működött, és ezt kiegészítendő kapnak szerepet a vidéki OSI-k.

Ágazati szempontból megállapítható, hogy a mezőgazdasági tevékenység a legerősebb alakító tényező: öt vajdaság beavatkozási területei között is megjelennek az agráriumhoz kapcsolódó OSI-k, ezek jellemzően az ország középső és déli részein fekvő régiók. A mezőgazdaság jelentős szerepe nem véletlen, a 2021-es adatok szerint Lengyelországban az összes foglalkoztatott között a mezőgazdaságban dolgozók aránya 8,4% volt, mely jelentősen meghaladja az EU-átlagot (4,2%), és csak Görögország (11,4%) és Románia (18,6%) előzte meg a tagállamok közül [8].

Természetesen a turizmusra építő beavatkozási területek, valamint a bányá- és acélipar által érintett vajdaságokban az ezekhez kapcsolódó OSI-k is megjelennek. Utóbbira példa Sziléziai vajdaság, amely KSRR-ben meghatározott OSI, többek között éppen a nehézipar által okozott problémák miatt.

Az egyéb, általános társadalmi-gazdasági szempontok (például áruk és szolgáltatások elérésének alacsony szintje) is fontos alakító tényezői a vajdasági szintű beavatkozási területeknek (ezek egy része közvetlenül kapcsolódik is az országos lehatárolású OSI-khoz). Fontos azonban, hogy nemcsak a kedvezőtlen folyamatok vagy az egyes válságjelenségek, hanem a lehetséges növekedési központok és pólusok is több vajdasági OSI alapját képezik (például a Podlasiei vagy a Pomerániai vajdaságokban).

3. táblázat

**A lengyelországi vajdasági fejlesztési stratégiákban meghatározott
stratégiai beavatkozási területek (OSI) típusai**
The types of strategic intervention areas (OSIs) defined
in the Vojvodina development strategies in Poland

OSI-típusok	Nagy-lengyelországi	Kujávia-pomerániai	Kis-lengyelországi	Lódzi	Alsó-sziléziai	Lublina	Lubusi	Mazóviai	Opolei	Podlasiei	Pomerániai	Sziléziai	Kárpátaljai	Szentkereszt	Varmia-mazúriai	Nyugat-pomerániai
	vajdaság															
Funkcionális területek alapján																
Funkcionális várostérségek																
Egyéb funkcionális területek																
Területegységek alapján																
Várostérségek (metropoliszok, agglomerációk)																
Városok																
Kistérségek (NUTS 3 régiók)																
Járási szintű városok																
Községek																
Városias vagy vidékies területek (községek) alapján																
Városias területek																
Vidékies területek																
Ágazatok alapján																
Mezőgazdaság																
Bányászat																
Turizmus																
Gazdasági vagy társadalmi szempontok alapján																
Áruk és szolgáltatásokhoz való hozzáférés alacsony szintje																
Tartós marginalizáció által fenyegetett területek																
Kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzetben lévő területegységek																
Gazdasági átmenet kedvezőtlen hatásaival érintett területek																
Növekedési központokat vagy pólusokat jelentő területek																
Földrajzi szempontok alapján																
Tengerparti terület																
Hegyvidéki terület																
Határ menti terület																
Egyéb szempontok alapján																
Környezet-, természet- és tájvédelem																
Energetika																
Közlekedés																

Forrás: saját szerkesztés a [10–25] dokumentumok alapján.

Földrajzi szempontok alapján is lehatároltak OSI-kat, ilyenek a határ menti, hegyvidéki és tengerparti beavatkozási területek, azonban az egyik legmeghatározóbb jegye a környezet-, természet- és tájvédelem. A 16 vajdaság közül 11 stratégiájában határoltak le kapcsolódó beavatkozási területeket. Az aktuális vajdasági fejlesztési stratégiákat az EU jelenlegi, 2021–2027-es költségvetési időszakának kezdete körül fogadták el. Ennek egyik kiemelt célkitűzése a zöld átállás, amely megjelenik az elérhető fejlesztési források felhasználásának feltételeiben is, és vélhetően ez is közrejátszik a környezetvédelem kiemelt jelentőségében.

Funkcionális térségek a stratégiai beavatkozási területeken belül

Az elmúlt években az EU számos tagállamában annak ellenére szánnak egyre fontosabb szerepet az ún. funkcionális térségeknek, hogy jelenleg is többféle megközelítés, fogalom, gyakorlati megvalósítás és számos kritikai észrevétel is kapcsolódik ezen térségtípusokhoz. Ezekkel foglalkozik a Lengyel Tudományos Akadémia Területfejlesztési Bizottsága által 2022-ben kiadott ajánlás, amely szerint a funkcionális térségeket hosszú távon a területfejlesztés szerves részének kell tekinteni Lengyelországban (Szabó–Igari 2023, [6]).

A lengyelországi területfejlesztési szabályozás a funkcionális térség fogalmára is kiterjed. A fejlesztéspolitika alapelveiről szóló törvény [26] alapján a funkcionális térség „a földrajzi környezet (természeti és antropogén) jellemzői által meghatározott, viszonylag jól elkülönülő, intenzív és nyitott társadalmi, gazdasági vagy természeti kapcsolattrendszerrel rendelkező terület, melynek különleges típusa a városi funkcionális térség”. A vizsgálat alapját jelen esetben azonban nem az egyes térségek ezen fogalmaknak való megfelelését, hanem a vajdaságok által tett különbségtevés jelenti, azaz az OSI-k közül a nevükben is funkcionális térségként (obszar funkcjonalny) jelölteket vesszük alapul.

A vajdaságoknak nemcsak az OSI-k, hanem a funkcionális térségek lehatárolására is lehetőségük van, ezek azonban első körben a területfejlesztési tervekben jelennek meg. A területfejlesztési tervekben lehatárolt funkcionális térségek alkalmazása a fejlesztési stratégiákban eltérő az egyes vajdaságokban (4. ábra):

- a vajdaságok többsége teljesen átvette a tervekben kijelölt funkcionális térségeket;
- bizonyos esetekben a tervekben azonosított funkcionális térségek nem mindegyike jelent meg a stratégiai fejlesztési dokumentumban;
- néhány vajdaság a stratégiai dokumentumban határok módosításával, funkcionális térségek összevonásával alakította át a tervekben már meghatározott térségeket;
- végezetül pedig akadnak arra is példák, hogy a stratégiai fejlesztési dokumentumokban új funkcionális térségeket határoztak meg.

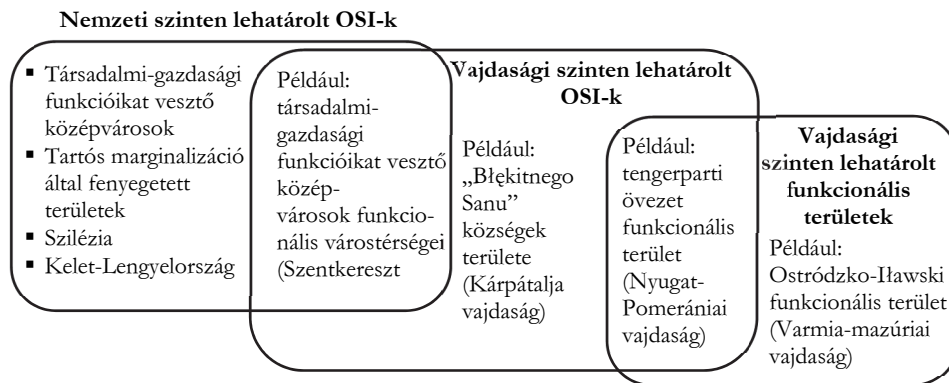

Jelen elemzés csak a stratégiai fejlesztési dokumentumokra és az azokban OSI-ként megjelenő funkcionális térségekre terjed ki.

4. ábra

Az országos (KSRR) és a vajdasági dokumentumokban lehatárolt stratégiai beavatkozási területek (OSI), valamint a vajdaságok által lehatárolt funkcionális térségek kapcsolata Lengyelországban

The relationship between the strategic intervention areas (OSI) delineated in the national (KSRR) and voivodship documents, as well as the functional areas delimited by the voivodships in Poland

Forrás: saját szerkesztés a [10–25] dokumentumok alapján.

A funkcionális térségek alapvetően szerves részei a vajdasági szintű OSI-knak. Az Opolei és a Sziléziai vajdaság kivételével, melyek nem alkalmazzák a funkcionális térségeket OSI-ként. Több vajdaság esetében viszont nemcsak várostérségek, hanem egyéb módokon lehatárolt funkcionális térségek is szerepelnek a regionális szintű területfejlesztésben.

A funkcionális várostérségek (miejskie obszary funkcjonalne) kiemelt jelentőségűek (az említett két kivételtől eltekintve minden vajdaság stratégiai dokumentumában megjelennek), ahogy azonban a 4. táblázat is mutatja, egyéb szempontok alapján lehatárolt funkcionális térségek is megtalálhatók közöttük.

Az OSI-khoz hasonlóan a funkcionális térségeknek is számos típusa megjelenik, a 16 vajdaságban a több mint száz OSI között több tucatnyi funkcionális térség található, melyek alapvetően két nagyobb csoportra bonthatók. Egyrészt a többséget jelentő várostérségekre, másrészt pedig az egyéb funkcionális térségekre. A vajdaságok egy része a várostérségeket is tovább bontja, teszik ezt egyfelől az adott térségek hatóköre alapján (például vajdasági, szubregionális, szupraregionális vagy egyéb regionális központok), másfelől pedig az adott terület egység gazdasági helyzete alapján (növekedési pólusok, társadalmi-gazdasági funkciókat veszítő városok stb.).

Az egyéb, nem városokra, várostérségekre épülő funkcionális térségek esetében megjelennek az OSI-knál már említett, különböző földrajzi szempontok alapján lehatárolt területek (hegyvidéki, tengerparti, határ menti térségek) is. Emellett az OSI-k között kiemelt jelentőségű, környezeti szempontból meghatározó területek a funkcionális térségek között is fontos szerepet kapnak.

4. táblázat

A lengyelországi vajdaságok fejlesztési stratégiáiban stratégiai beavatkozási területeként (OSI) megjelölt funkcionális térségek

Functional areas designated as strategic intervention areas
in the development strategies of the Polish voivodeships

Funkcionális térségek típusai	Nagy-lengyelországi	Kujávia-pomerániai	Kis-lengyelországi	Lódzi	Alsó-sziléziai	Lublina	Lubusi	Mazóviai	Opole ^{a)}	Podlasiei	Pomerániai	Sziléziai ^{a)}	Kárpátaljai	Szentkereszt	Varmia-mazúriai	Nyugat-pomerániai
	vajdaság															
Várostérség																
Regionális léptékű terület																
Vajdasági központ																
Policentrikus struktúrát erősítő egyéb szubregionális központ																
Egyéb regionális központ																
Szubregionális központok szuburbán övezet																
Szupraregionális központok szuburbán övezet																
Szubregionális és helyi központ																
Központi övezet városainak szubregiója																
Növekedési pólus																
Szubregionális növekedési pólus																
Javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés legalacsonyabb szintjével rendelkező terület																
Társadalmi-gazdasági funkcióikat elvesztő város																
Sajátos makroregionális jelenségekkel rendelkező terület																
Különleges természeti, kulturális és táji értékekkel rendelkező terület																
Magas természeti értékű terület																
Különleges integrációs övezet																
Határ menti terület																
Hegyvidéki terület																
Tengerparti övezet																

a) Funkcionális térségek nem szerepelnek az OSI-k között.

Forrás: saját szerkesztés a [10–25] dokumentumok alapján.

Az OSI-k és a funkcionális térségek eltérnek egymástól abban, hogy előbbi kategóriát azzal a céllal alkalmazzák, hogy a különböző fejlesztési erőforrásokat ezen területekre összpontosítsák, a funkcionális térségek jellemzői azonban annyiban kiegészülnek, hogy esetükben végső soron az intézményesült együttműködés elérése a cél. Ez azonban néhány várostérségtől eltekintve még nem valósult meg, összességében viszont a stratégiai dokumentumok alapján igaz, hogy a lengyelországi OSI-k között ezen térségek esetében a funkcionális kapcsolatok valóban erősebbek.

Összegzés

A lengyelországi Nemzeti Regionális Fejlesztési Stratégia (KSRR) 2030-ig határozza meg az ország fejlesztéspolitikájának főbb irányvonalait, melynek alapján az ország területpolitikája egy új modellt szándékozik kialakítani, amely a polarizációs-diffúziós megközelítéstől eltérően módosítja a fejlesztési folyamatokat. Ennek érdekében az egyes vajdaságok helyi erőforrásaira és potenciáljára, a nehéz helyzetben lévő terület-egységek hatékony fejlesztésére támaszkodnak. Ezen megközelítés egyik eszköze az ún. stratégiai beavatkozási területek (OSI-k) lehatárolása, amelyeket országos és vajdasági szinteken is alkalmaztak. Országszerte több mint száz ilyen területegységet neveztek meg, melyhez különböző módszertanokat vettek igénybe. Az eltérő módszerek túlnyomó többsége top-down megközelítésű volt, azonban akadtak törekvések a bottom-up megközelítés alkalmazására is. A lehatárolt OSI-k típusainál meghatározó a várostérségek szerepe, különösen igaz ez a funkcionális térségekre, azonban egyéb szempontok alapján meghatározott beavatkozási területek is megjelennek. Az OSI-k reflektálnak többek között az ország gazdasági szerkezetére, településhálózatának jellegzetességeire, az EU-s folyamatokra, valamint a különböző társadalmi sajátosságokra is.

Az OSI-k részét képezik a funkcionális térségek, amelyek azonban sok esetben egyelőre inkább csak névleg válnak külön tőlük, javarészüket nem intézményesült. Ennek ellenére – két kivételtől eltekintve – minden vajdaságban az OSI-kban kaptak helyet.

Az országos szintű fejlesztési stratégiát 2019-ben, a vajdasági dokumentumokat pedig jellemzően a 2020–2021-es években fogadták el. Jelen elemzés az OSI-k elméleti háttérére fókuszált, azonban ilyen időtávban már további vizsgálatok tárgyát képezheti ezen területegységek lehatárolásának hatékonysága, a vajdasági operatív programokban betöltött szerepük és eddigi eredményeik vizsgálata, az EU főáramának cél- és eszközrendszeréhez képest betöltött szerepük, valamint az ezek alapján megmutatózó jó példák elemzése is.

IRODALOM

- DZIEWOŃSKI, K.–KORCELLI, P. (1981): Studia nad migracjami i przemianami systemu osadniczego w Polsce. In: *Prace Geograficzne* 140, IGiPZ PAN, Varsó.
- HORVÁTH, GY. (2015): *Kelet- és Közép-Európa régióinak portréi* Kossuth Kiadó, Budapest.
- MEZEI, C.–SCHMIDT, A. (2013): A lengyel regionális politika és intézményei *Tér és Társadalom* 27 (3): 109–125. <http://dx.doi.org/10.17649/TET.27.3.2477>
- ŚLESZYŃSKI, P. (2016): *Lokalne planowanie przestrzenne w gminach wyludniających się*, *Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Varsó.
- ŚLESZYŃSKI, P. (ed.) (2017): Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych. In: *Prace Geograficzne* 260, IGiPZ PAN, Varsó.
- ŚLESZYŃSKI, P. (ed.) (2019): *Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych na 2018 rok* IGiPZ PAN, Varsó.
- SZABÓ, T.–IGARI, A. (2023): Funkcionális térségek az európai területpolitikában, különös tekintettel a Visegrádi országokra *COMITATUS Önkormányzati Szemle* 33 (247): 5–23.
- SZABÓ, T.–SZABÓ, P. (2023): A területi fejlettség szerepe a visegrádi országok területfejlesztésében *COMITATUS Önkormányzati szemle* 33 (244): 85–104.
- SZAMEL, K.–BALÁZS, I.–GAJDUSCHEK, GY.–KOI, GY. (2012): *Az Európai Unió tagállamainak közigazgatása* CompLex Kiadó, Budapest.

INTERNETES FORRÁSOK

- [1] FUNDUSZE EUROPEJSKIEDLA POLSKI WSCHODNIEJ 2021–2027:
<https://www.polskawschodnia.gov.pl/strony/o-programie/fundusze-europejskie-dla-polski-wschodniej-2021-2027/> (letöltve: 2023. április)
- [2] GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY [GUS] (2023): *Statistical Yearbook of the Regions*.
<https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/en/defaultaktualnosci/3328/4/18/1/statistical-yearbook-of-the-regions-poland-2023.pdf>
(letöltve: 2024. október)
- [3] KLASYFIKACJA NUTS W POLSCE:
<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/> (letöltve: 2024. április)
- [4] KSRR (2019): *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.
<https://www.gov.pl/attachment/38c54257-5b35-4b2d-b379-c897a31c85e7>
(letöltve: 2023. július)
- [5] OBSZARY REALIZACJI STRATEGII PONADREGIONALNYCH:
<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/inne-jednostki-przestrzenne/obszary-realizacji-strategii-ponadregionalnych/>
(letöltve: 2024. április)
- [6] PAN (2022): *Przestrzenne Zagospodarowanie Kraju – perspektywa długookresowa*.
<https://pan.pl/pliki/pzk.pdf> (letöltve: 2023. március)

- [7] PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POLSKI:
<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski/> (letöltve: 2024. április)
- [8] ROCZNIK STATYSTYCZNY ROLNICTWA (2023):
<https://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/statistical-yearbook-of-agriculture-2023,6,18.html> (letöltve: 2024. március)
- [9] SOR (2017): *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*.
<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju> (letöltve: 2023. július)

VAJDASÁGI STRATÉGIÁI FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOK

- [10] REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI 2030:
<https://www.lubelskie.pl/file/2021/03/REGIONALNA-STRATEGIA-INNOWACJI-WOJEW%C3%93DZTWA-LUBELSKIEGO-wersja-ostateczna-dost%C4%99pna-cyfrowo-marzec-2021.pdf> (letöltve: 2024. március)
- [11] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO 2030 ROKU – STRATEGIA PRZYSPIESZENIA 2030+:
<https://kujawsko-pomorskie.pl/wp-content/uploads/2020/01/Strategia-Przyspieszenia-2030plus-814.pdf> (letöltve: 2024. március)
- [12] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030”:
https://www.malopolska.pl/_userfiles/uploads/Rozwoj%20Regionalny/Strategia%20Ma%C5%82opolska%202030/JMP---Malopolska-2030-SRW-cz-II-v119-UA.pdf (letöltve: 2024. március)
- [13] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU:
<https://www.umww.pl/artykuly/55878/pliki/uchwalasww.pdf>
(letöltve: 2024. március)
- [14] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030:
<http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030-6.05.2021-uchwalona.pdf> (letöltve: 2024. március)
- [15] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030:
https://umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD_2030.pdf (letöltve: 2024. március)
- [16] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030:
<https://bip.lubuskie.pl/system/obj/51530-SRWL-2030-czysty-OST-19.02.2021.pdf>
(letöltve: 2024. március)
- [17] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2030+:
<https://mazovia.pl/resource/51336/156621/Strategia+rozwoju+wojew%25C3%25B3dztwa+mazowieckiego+2030+plus+Innowacyjne+Mazowsze.pdf> (letöltve: 2024. március)
- [18] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO – OPOLSKIE 2030:
<https://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Strategia-Opolskie-2030-uchwalona.pdf> (letöltve: 2024. március)

- [19] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 2030:
https://strategia.wrotapodlasia.pl/resource/1792/100970/strategia_wojewodztwa_podlaskiego_PL.pdf (letöltve: 2024. március)
- [20] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2030:
https://strategia2030.pomorskie.eu/wp-content/uploads/2021/06/Zalacznik-do-uchwaly_SWP_376_XXXI_21_SRWP2030_120421.pdf
(letöltve: 2024. március)
- [21] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO „ŚLĄSKIE 2030”:
<https://www.slaskie.pl/content/strategia-rozwoju-wojewodztwa-slaskiego-slaskie-2030> (letöltve: 2024. március)
- [22] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA – PODKARPACKIE 2030:
https://edziennik.rzeszow.uw.gov.pl/WDU_R/2020/3871/oryginal/akt.pdf
(letöltve: 2024. március)
- [23] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO 2030+:
https://www.swietokrzyskie.pro/file/2021/04/SRWS_2030_ZALACZNIK-DO-UCHWALY-SEJMIKU.pdf (letöltve: 2024. március)
- [24] STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO:
http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/srwz_2030_pl_size_3.pdf
(letöltve: 2024. március)
- [25] WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO:
<https://strategia.warmia.mazury.pl/strategia-2030/> (letöltve: 2024. március)

TÖRVÉNY

- [26] USTAWA Z DNIA 6 GRUDNIA 2006 R. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU:
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20062271658>
(letöltve: 2024. július)